

Стојо Костов Топалов (1846 – 20. VIII 1895) е македонски ајдутин и револуционер, војвода на Македонскиот комитет. Прво станал ајдутин во четата на Коста Георгиев Куков или Куку војвода, а покасно станал самостоен војвода. Познат е како Дедо Стојо војвода, Стојо Скрижовски или Скрижевски. Учесник е во Македонското (Кресненско) востание.

Стојо Костов е роден во 1846 или 1855 година во село Скрижово, Егејскиот дел на Македонија. Во 1875 година станал ајдутин во четата на Коста Георгиев Куков или Куку Војвода. Подоцна, тој бил независен ајдутски војвода и дејствувал против турските бандити во областа на планините Боздаг, Црна Планина и Алиботус. Тој главно се занимава со киднапирање за откуп на богати трговци, главно Грци и гркомани. Тој научил да чита и пишува во планините.

Дедо Стојо војвода учествувал во Македонското (Кресненско) востание со чета од 40 луѓе. По задушвањето на востанието со семејството се населил во Дупница.

Во 1885 година, заедно со својата чета, доброволно се пријавил во Српско-бугарската војна во четата на капетанот Коста Паница.

Неговите современици ќе забележат дека: „Тој бил умен и внимателен војвода. Со себе носел ... не повеќе од 10 луѓе, кои биле дисциплинирани. Ноќе обично патувале, а дење половина спиеле, додека половина чувале. Ниту оган, ниту пушење тутун не било дозволено ноќе. Средби со странски жени било забрането под смртна казна. Во оваа војска било строго забрането грабеж од обични патници или овчари или села, без разлика на вера. Казните биле: или исклучување од групата, или смрт... Сето ова регулирање го направило населението на планините лојални на војводата.“

Во 1895 година Дедо Стојо војвода бил регрутиран од Македонскиот комитет да учествува во Четничката акција. Тој ја предводи третата „Серска дружина“ во која броела околу 200 четници. Меѓутоа, при преминувањето на границата, настанал конфликт меѓу дедо Стојо и офицерите, бидејќи стариот ајдучки војвода не ги исполнувал наредбите на Комитетот. Поради оваа причина, офицерите Димитар Жостов, Димитар Думбалаков и други ја напуштиле четата и тој влегол во Отоманската империја без овластување на Комитетот. Дедо Стојо незабележано ја водел четата до Доспат и големото помашко село беше нападнато и запалено, при што беа убиени 40 негови жители и избрани некои богати Доспатлјани. Сето тоа било спротивно на упатствата што Комитетот им ги даваше на ајдучките војводи.

Истата ноќ по запалувањето на Доспат, дедо Стојо се одвоил од својата чета со 16 негови четници и отишол во Серско за да киднапира богат турски чувар од Алистрат. За време на нападот на домот на 20 август, војводата Дедо Стојо бил убиен, а четата се разотишле.

Неговиот помошник-војвода Крсто Захариев се вратил, повторно ја нападнал населбата, го исекол телото на војводата на мали парчиња и ги расфрлил по полето за да не се дознае смртта на стариот војвода, кој бил страв и трепет за Турците во регионот.

Тихомир Каранфилов